

Kostelík přání a nadějí

Dominantou východního parku, poblíž Petri na návrší je malý kostelík. Původně se této lokalitě říkalo Janský vrch. V roce 1750 zde byla zřízena poustevna a v roce 1775 u ní vystavěna kaple sv. Jana Křtitele, která byla roku 1781 císařem Josefem II. zrušena. Na jejím místě pak, za přispění měšťanů, byl r. 1822 vystavěn kostelík sv. Jana Křtitele. Vedle něho v letech 1870 až 1871 stavitel Anton Ritschel z Předlic upravil nákladem 6 750 zl. chudobinec s nemocnicí. Stavba vznikla přispěním nadace slečny Anny z Furtenburgu, narozené v roce 1752 a zemřelé v Chabařovicích roku 1825. Její hrob je dosud zachován na hřbitově v Chabařovicích při hřbitovní zdi naproti kapli. Budova chudobince a nemocnice měla kromě bytu domovníka 4 pokoje pro chudé a 6 nemocničních pokojů.

Celý komplex budov, včetně obytných, až ke stávající zástavbě Chabařovic ustoupil plánované těžbě uhlí Lomu Chabařovice. Zůstal pouze kostelík sv. Jana Křtitele s grottou (umělou kamennou jeskyní) pod kostelíkem. Jeskyně je opředena pověstí, podle které odtud vede podzemní chodba až ke kostelíku sv. Vavřince, který stával na rozhraní katastru obcí Hrbovice - Předlice, naproti dnešní správní budově Chlumecké akciové.

Ještě počátkem devadesátých let byl kostelík vybaven dřevěnými lavicemi, oltářem a modlitebnou. Grotta z předsunutým kamenným pultem a monstrancí byla volně přístupná. Bohužel, během krátké doby (1993 - 1995) bylo zařízení kostela zcela zdemolováno, grotta podlehla nájezdu hledačů pokladů, kteří záhadný kamenný pult zcela rozkopali. Kostelík byl v roce 1997 opraven, grotta rovněž, avšak ne do původní podoby. Ke grottě pod kostelíkem se od jejího vzniku váže pověst o splněných přáních a zázračném uzdravování nemocných. Tato pověst přetrvala, když i v současné době je možno spatřit u vstupu do grotty vyhořelé svíce. Dokladem opodstatnění všech pověstí o zázračném místě může být i to, že kostelík s grottou zázrakem jako jediný zůstal. Ať i Vám, návštěvníkům tajemné grotty se všechna Vaše přání vyplní.

V Chabařovicích 11. 4. 1998

Ing. St. Sochocký

V návaznosti na článek „Chabařovická pout“ se postupně seznámíme s historií a osudy obcí v okolí Chabařovic, které byly likvidovány v důsledku těžby uhlí. Jako první byla obec Zalužany.

Zalužany (SenseIn)

Osada za luhama - Zalužany je připomínána již ve 12. století. Původně náležela k panství Teplic. V roce 1561 měla osm selských usedlostí situovaných ve tvaru okrouhlíce. V Berní rule z roku 1654 jsou v obci vedeni 4 sedláci a 3 chalupníci. Na zemědělské půdě bylo usazeno selské příbuzenstvo. V době od r. 1666 do 1917 patřila obec pod panství Nosticů z Trmic. Středem obce protékal potok, na kterém byl mlýn patřící rodině Janatschka. Do mlýna se jezdilo mlít z celého okolí. Rozvoj obce založený na zemědělství byl pomalý. V roce 1787 zde bylo pouze 13 čísel. Prudký rozvoj nastal až v 19. století, když na katastru obce byl zaznamenán objev uhlí. Následná výstavba hlubinných dolů přímo v Zalužanech přilákala nové osadníky až z vnitrozemí. V roce 1887 stojí v Zalužanech již 23 domů s 223 obyvateli, v roce 1930 29 domů a žije zde 176 obyvatel. V roce 1906 jsou v obci evidováni dva hospodští, jedna hospoda s trafikou a jeden kupec. Polohou byla obec tak nějak od nikud nikam, významem taktéž, a proto se často dočkávala přičlenění k některé z větších okolních obcí. V 19. století byly Zalužany osadou obce Roudníků a do roku 1930 pak samostatnou obcí. Většina obyvatel se musela vystěhovat ve 20. a 30. letech v důsledku poddolování obce. Na území Zalužan si nejaktivněji počínal kapitál drážďanský a jeho úvěrní ústav spolu s pruskými a saskými společníky, kteří založili společnost Bohemia, a ta pak stejnojmenné doly, které působily na území Zalužan v době od roku 1857 do r. 1920. Výkonné představenstvo mělo nějakou dobu sídlo v Roudnících. Konsorcium založené společníky Julusem Peterem a Perutzem, později přejmenované na Chabařovickou uhelnou společnost Austria vlastnilo na území Zalužan rovněž několik dolů. Sídlo direktoriátu bylo ve Vyklicích. Již od roku 1867 převzalo Konsorcium pod svoji správu i důl Teutonia, který byl rovněž na území Zalužan. Doly Austria byly později přejmenovány a působily v době od roku 1918 až 1929 pod názvem Svoboda (Freiheit). Od roku 1929 byl název dolu Svoboda II změněn na Cyril a v roce 1931 se dočkal opět názvu Svoboda II (Freiheit II). V roce 1930 vlivem snížené poptávky po uhlí dochází k poklesu těžeb všech dolů. Řízení ne příliš dobře situované těžby vzhledem k osadě mělo záhy katastrofální následky, když se začíná postupně bortit dům za domem. Důlní kapitál, který se původně stal příčinou rozkvětu obce, dovedl Zalužany k následnému pádu. V důsledku poddolování musel být v roce 1932 uzavřen úsek původně hlavní silnice Zalužany - Modlany. Ten po větších terénních úpravách byl a dosud je využíván jako zpevněná polní cesta. Hlavní silnice byla nasměrována na Roudníky podle objektů bývalého dolu Marie Antonie. Od roku 1920 život v Zalužanech postupně ustával. Obecní volby první republiky se konaly jako ve všech okolních obcích 15. června 1919. Předvolební kampaň byla bouřlivá. Šlo totiž o první poválečné volby, ve kterých se mělo ukázat, jaký vliv a pozice si strany v nové republice získají. Volby se konaly v době zvýšené autority dělnického hnutí. Velkou roli sehrával i moment národnostní. Poprvé se do obecních úřadů dostali občané české národnosti, jejichž podíl na správě obcí byl v Zalužanech největší. Dne 8. 6. 1950, kdy bydlelo v obci již jen málo rodin, byla obec přičleněna k Vyklicím. 1. 2. 1964 byl zrušen matriční obvod Vyklice, kam Zalužany patřily. Zalužany spolu s Vyklicemi a Otovicemi byly převedeny pod matriční obvod Chabařovice. Osud Zalužan byl zpečetěn. Fotografie pořízené v roce 1958 a 1964 dokumentují zánik obce. V roce 1976 byla zahájena stavba Lomu Chabařovice výstavbou montážního místa Zalužany. Následovala přeložka potoka v Kalenci. Na rozdíl od osudu jiných, později likvidovaných obcí, území Zalužan zůstalo. Dnes jen s obtížemi můžeme identifikovat místa původního osídlení. Z doby existence Zalužan zůstalo jen několik původních zřetelně rozeznatelných stromů v později samovolně vzniklém divokém porostu.

To byly Zalužany.

V Chabařovicích 10. 4. 1998

Ing. St. Sochocký

Důlní neštěstí v Zalužanech

Psal se rok 1917. V Zalužanech těží doly Drážďanské uhelné společnosti Bohemia a Chabařovické uhelné společnosti Austria. Poptávka po uhlí převyšuje nabídku. Odbyt zalužanského uhlí sahá až za Berlín. Jak zvýšit těžbu, když muži jsou na frontě I.

světové války. Na doly je povoláno vojsko, avšak chybí kvalitní zkušený horník. Odbornost jde stranou a do řízení důlních prací nastupuje vojenský dril. Ve vyklíkových dolech se nevyskytovaly výbušné plyny, a proto bylo povolené používat otevřeného ohně. Pouze v Zalužanech, kde hrozilo nebezpečí výbuchu třaskavých plynů se otevřené světlo používat nesmělo. Na dole Austria III se těží ve starých závalových polích, které se propadají do nově ražených chodeb. V závalech vznikají samovolně zápary, které se mění v oheň. Z důvodu intenzifikace těžby se zanedbává výdřeva chodeb. Ta se jen s obtížemi dohání až o nedělích, kdy se netěží. Na nedostatky v bezpečnosti práce upozorňují havíři Báňský úřad a odmítají fátat. Bohužel je doba, kdy vojenský frajtr na dole má větší moc, než horní rada. 21. prosince ve tři hodiny ráno se zřítila do chodby uhelná stěna a zápar se změnil v oheň. Čtyři muži se zachránili útekem k těžní jámě a 23 jich zůstalo uvězněno v chodbě. Nefungoval protipožární vodovod. Pro zajištění únikové cesty bylo nutné obrátit důlní větry. K ventilátoru však chyběl řemen pohonu, pro který se muselo běžet na sousední důl Marii Antonii v Roudníkách. Větry byly nasměrovány do nedaleké větrné jámy. Představenstvo dolu Austria III slezlo do chodeb po žebřících větrnou jámou. Bohužel, nedaleko odtud leželo všech 23 nešťastníků zadušených kouřem. Důl Austria III byl nějaký čas po katastrofě mimo provoz, avšak již v závěru roku 1918 byl opět otevřen pod novým názvem Svoboda I (Freiheit I). Tragická událost měla pro mnoho rodin v Zalužanech nedozírné následky.

V Chabařovicích 14. dubna 1998

Ing. St. Sochocký